

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ННІМВ ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІМВ
ім. Б. Д. Гаврилишина

Ірина ІВАЩУК

“ ” 33680120 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Історія міжнародних відносин та дипломатії»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції, год.	Практ.	ІРС	Тренінг КППЗ	СРС	Разом	Екзам ен
Денна	I	I	30	30	4	8	78	150	Екзам ен

Тернопіль – 2023

31.08.2023
[Signature]

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальностей 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», затвердженої Вченою Радою ЗУНУ, протокол № 10 від 23 червня 2023 р.

Робочу програму склав професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії, д.і.н. Дацків Ігор Богданович.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин та дипломатії, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри д.е.н., проф. Оксана ТУЛАЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій» протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності

д.і.н., проф. Ігор ДАЦКІВ

Гарант ОПП

д.і.н., проф. Ігор ДАЦКІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія міжнародних відносин та дипломатії»

1. Опис дисципліни «Історія міжнародних відносин та дипломатії»

Дисципліна – Історія міжнародних відносин та дипломатії	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»	Статус дисципліни: обов'язкова дисципліна Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів - 4	Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії	Рік підготовки – 1, Семестр – 1,
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	Лекції – 30 год. Практичні заняття – 30 год.
Загальна кількість годин ОКР бакалавр – 150 год.	Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)	Самостійна робота: 78 год., Тренінг, КППЗ – 8 год. Індивідуальна робота – 4 год.
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Історія міжнародних відносин та дипломатії».

2. 1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Історія міжнародних відносин та дипломатії» є формування у майбутніх спеціалістів (міжнародників) системи знань про історію міждержавних стосунків, формування векторів зовнішніх політик держав світу, міжнародних політичних блоків та союзів та інші аспекти, що є предметом курсу. Навчити здобувачів характеризувати основні періоди розвитку міжнародних відносин, самостійно аналізувати міжнародну політику на різних історичних етапах, розбиратися в основних аспектах зовнішньої політики впливових держав світу.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Робота здобувачів по вивченню дисципліни включає в себе вирішення двох основних завдань:

- засвоїти та вільно оперувати спеціальною правовою термінологією в системі міжнародних відносин та в контексті дипломатії;
- є проаналізувати світові процеси, періодизацію міжнародних відносин та вивчити політичний досвід зарубіжних країн для врахування у ході формування українських зовнішньополітичних орієнтирів. Здобувачі під час читання цього курсу ознайомляться з формуванням системи міжнародних відносин та зовнішньої політики у даній період, епоху середньовіччя, нового та новітнього часу.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області, розуміння професійної діяльності.

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та історичні тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

2.4. Передумова для вивчення дисципліни. Нормативна дисципліна циклу професійної підготовки "Історія міжнародних відносин та дипломатії" тісно взаємодіє з такими дисциплінами, як: теорія міжнародних відносин; європейські студії: політика, право, економіка; глобалістика; міжнародні відносини та світова політика.

2.5. Результати навчання. Результатом вивчення дисципліни "Історія міжнародних відносин та дипломатії"

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

PH09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

3. Програма дисципліни “Історія міжнародних відносин та дипломатії”

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Предметне поле науки про міжнародні відносини

Наука про міжнародні відносини у вузах України. Закономірності сучасної науки про міжнародні відносини. Поняття зовнішньої політики, міжнародної політики та міжнародних відносин. Проблема предмету та об’єкту в історії міжнародних відносин. Історія міжнародних відносин у системі наук і навчальних дисциплін. Предмет, мета і завдання навчального курсу. Джерела періодика та література з історії міжнародних відносин.

Література [2; 4; 5; 16; 21]

Тема 2. Проблеми періодизації історії міжнародних відносин

Загальні проблеми періодизації історії міжнародних відносин. Основні критерії і підходи до періодизації історії міжнародних відносин. Генеза і тенденції розвитку системи міжнародних відносин. Вестфальська, Віденська, Версальсько-Вашингтонська, Ялтинсько-Потсдамська та сучасна (постбіполярна) міжнародні системи. Зміна характеру міжнародних відносин у ХХ ст.: вплив світових воєн і глобальних системних трансформацій. Особливості становлення “постміжнародних” відносин і нової світової конфігурації сил на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Література [3; 4; 5; 6; 7; 10; 12; 15; 25]

Тема 3. Загальна характеристика Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин

Тридцятилітня війна та її наслідки. Вестфальські мирні договори як договірно-правова база Вестфальської міжнародної системи. Вестфальська система міжнародних відносин як система балансу сил. Роль Англії, Франції, Росії, Австрії та Пруссії у міжнародних відносинах ХVІІ – ХVІІІ ст.

Вплив Великої Французької буржуазної революції та наполеонівських воєн на становлення нової системи міжнародних відносин. Віденський конгрес 1814 – 1815 рр. та його рішення: створення нової системи міжнародних відносин. Віденська міжнародна система та підтримання балансу сил на міжнародній арені в 20 – 40-х рр. ХІХ ст. Революції 1848 р. в Європі та Кримська війна 1853 – 1856 рр. Крах Віденської міжнародної системи.

Література [3; 4; 5; 12; 16]

Тема 4. Міжнародні відносини під час Першої світової війни (1914-1918 рр.)

Передумови Першої світової війни. Нові економічні, політичні та ідеологічні фактори розвитку світу наприкінці XIX – початку XX ст. Виникнення військово-політичних союзів (Троїстий союз і Антанта) і загострення міжнародної обстановки на початку XX ст. Перші імперіалістичні війни, міжнародні кризи та конфлікти. Сараєвське вбивство та липнева криза 1914 р. як привід до розв'язання Першої світової війни. Дипломатична підготовка війни. Військово-політичні плани та цілі провідних держав тогочасного світу.

Характер Першої світової війни. Утворення Четвертого союзу. Дипломатична боротьба за нейтральні держави. Завершення формування двох ворожих таборів. Початок та хід війни. Україна в першій імперіалістичній війні. Переговори у Бресті. Вступ у війну США. Ленінський “Декрет про мир” і мирна програма американського президента В.Вільсона “14 пунктів”. Капітуляція та вихід з війни союзників Німеччини. Комп’єнське перемир’я. Закінчення світової війни. Співвідношення сил на міжнародній арені після закінчення першої світової війни.

Література [4; 5; 6; 7; 8; 10; 11; 22; 25]

Тема 5. Післявоєнний устрій світу. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин

Основні наслідки Першої світової війни. Паризька мирна конференція 1919 – 1920 рр. та її рішення: скликання, склад та організація роботи конференції. Версальський мирний договір з Німеччиною. Сен-Жерменський договір з Австрією. Нейїський договір з Болгарією. Тріанонський договір з Угорщиною. Севрський договір з Туреччиною. Створення Ліги Націй. Мандатна система.

Вашингтонська конференція 1921 – 1922 рр. та її рішення. Договори 3- х, 5-ти і 9-ти. Вашингтон як перша ревiзiя Версаля.

Позитивні наслідки, проблеми та суперечності Версальсько- Вашингтонської системи.

Література [4; 5; 10-22; 23]

Тема 6. Міжнародні відносини періоду Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Друга світова війна в історії і міжнародних відносинах країн світу. Співвідношення сил на міжнародній арені напередодні війни, її характер, періодизація. Напад на Польщу. Вступ у війну Великої Британії та Франції. Позиція США. Політичні події “дивної війни” на Заході. Вступ радянських військ на територію Польщі. Включення до складу СРСР Західної України та Західної Білорусії, країн Балтії і Північної Буковини.

Напад Німеччини на СРСР. Зміна характеру всієї війни. Утворення антигітлерівської коаліції. Крах гітлерівської стратегії “блискавичної війни”. Розгром фашистів під Москвою, Сталінградська та Курська битви. Перемоги Червоної Армії в 1944 р. Відкриття другого фронту. План військових дій у Франції та Італії. Питання післявоєнного устрою Європи та відносини між головними учасниками антигітлерівської коаліції. Тегеранська (1943 р.), Ялтинська (1945 р.) та Берлінська (1945 р.) конференції “великої трійки”. Створення Організації Об’єднаних Націй та перші кроки її діяльності на міжнародній арені.

Завершення, підсумки та міжнародне значення Другої світової війни.

Література [4; 5; 9; 10; 11; 14; 15; 17; 18; 20]

Змістовний модуль 2.

Тема 7. Сучасна система міжнародних відносин

Природа та закономірності сучасних міжнародних відносин. Формування нової системи міжнародних відносин. Нова політична карта світу. Глобальна демократична хвиля. Глобальний економічний організм. Нові параметри воєнної безпеки. Космополітизація світової політики. Політико-правовий режим сучасних міжнародних відносин. Загальносвітові проблеми та нові виклики на рубежі ХХ – ХХІ століть. Основні причини виникнення загальносвітових проблем і шляхи їх подолання. Сучасна дипломатія як засіб регулювання міжнародних відносин.

Література [3; 4; 5; 9-12; 21–24]

Тема 8. Глобалізація та геополітичні зміни сучасного середовища міжнародних відносин

Сучасні геополітичні концепції доктрини безпеки. Зростання ролі регіональних систем безпеки в умовах глобалізації міжнародних відносин. Місце та роль міжнародних організацій у системах глобальної і європейської безпеки. Міжнародна безпека через співробітництво. Нова стратегія Організації по безпеці і співробітництву в Європі (ОБСЄ). Нова глобальна роль і політизація діяльності НАТО. Процес розширення Північноатлантичного альянсу на Схід. НАТО, Росія, Україна: нові виклики, імперативи та перспективи співіснування. Посилення ролі Західноєвропейського Союзу в системі регіональної безпеки. Роль ООН у сучасних міжнародних відносинах і підтриманню безпеки в світі.

Література [4; 5; 9; 10; 11-17]

Тема 9. Загальноєвропейський процес і його роль у завершенні епохи блокового протистояння

Ідея та практика розрядки міжнародної напруженості після Гельсінкі – 1975. Гельсінкський процес у 80-і роки ХХ століття. Мадридська (1980 – 1983 рр.) зустріч країн – учасниць Ради з безпеки та співробітництва у Європі (НБСЄ). Стокгольмська конференція (1984 – 1986 рр.) про заходи щодо зміцнення довіри й безпеки та роззброєння в Європі. Віденська (1986 – 1989 рр.) зустріч країн – учасниць НБСЄ та її результати. Договір 1990 р. про звичайні збройні сили в Європі та його значення. Паризька (1990 р.) нарада країн – учасниць НБСЄ. Паризька хартія для нової Європи.

Література [4; 5; 17-21]

Тема 10. Історичні аспекти інтеграційних процесів у Європі

Функціонування та розвиток ЄС у 80-і роки ХХ століття. Маастрихтські угоди (1992 р.) та утворення Європейського Союзу. Перехід західноєвропейських держав до спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Перехід до Амстердамських угод (1997 р.) і їх значення. Питання військово-політичного співробітництва в Західній Європі. Проблема розширення ЄС на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин. Особливості зовнішньополітичного курсу провідних держав Західної

Європи в умовах глобальних системних трансформацій і геополітичних змін на Європейському континенті.

Література [4; 5; 17–21]

Тема 11. Походження дипломатії. Дипломати

Поняття дипломатичної служби. Внутрішньодержавні органи у сфері дипломатичної діяльності. Органи держави, які здійснюють дипломатичні функції за кордоном.

Література [1; 7; 21–24; 29; 30; 34; 38; 40; 43; 46; 47; 50]

Тема 12. Дипломатичні функції і засоби їх забезпечення

Поняття дипломатичних функцій. Класифікація дипломатичних функцій. Види функцій. Еволюція дипломатичних функцій. Основні дипломатичні функції.

Література [1; 4; 5; 11; 17-22]

Тема 13. Особливі галузі дипломатії

Історія становлення інституту військових атташе. Суть процедури призначення військового атташе. Основні функції військового атташе. Підпорядкованість між главою дипломатичного представництва та військовим атташе. Основні нормативно-правові положення, що регламентують діяльність українських військових аташе. «Клуб військових аташе» Становлення гуманітарної дипломатії. Гуманітарна дипломатія в постбіполярному світі

Література [1; 7; 9; 11; 17; 21–24]

Тема 14. Дипломатична служба як галузь зовнішніх зносин

Походження дипломатії. Джерела дипломатичного права. Предмет дипломатії. Еволюція дипломатичних функцій. Основні дипломатичні функції.

Література [4; 5; 8-12; 15; 16; 17; 21–24]

Тема 15. Техніка ведення дипломатичних переговорів під час збройних конфліктів

Чинники, що впливають на визначення дня і часу проведення переговорів. Основні умови проведення офіційних переговорів. Предмет офіційних переговорів. Сутність таємних переговорів. Основні способи розв'язання спорів у контексті сучасного міжнародного права. Найголовніший момент у контексті ведення дипломатичних переговорів – прикінцеве підписання міжнародного договору.

Література [4; 5; 18; 19; 20-23]

Структура залікового кредиту з дисципліни «Історія міжнародних відносин та дипломатії»

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 2						
Тема 1. Предметне поле науки про міжнародні відносини	2	2	5	2	4	Питання
Тема 2. Проблеми періодизації історії міжнародних відносин	2	2	6			Тести питання
Тема 3. Загальна характеристика Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин	2	2	6			Проблемні завдання
Тема 4. Міжнародні відносини під час Першої світової війни (1914 – 1918 рр.)	2	2	5			Групові завдання
Тема 5. Післявоєнний устрій світу. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин	2	2	7			Пот. Оп.
Тема 6. Міжнародні відносини періоду Другої світової війни (1939 – 1945 рр.)	2	2	5			Пот. оп.
Змістовий модуль 2						
Тема 7. Сучасна система міжнародних відносин	2	2	7	2		Пот. оп.
Тема 8. Глобалізація та геополітичні зміни сучасного середовища міжнародних відносин	2	2	5		4	Пот. оп.
Тема 9. Загальноєвропейський процес і його роль у завершенні епохи блокового протистояння	2	2	6			Пот. оп.
Тема 10. Історичні аспекти інтеграційних процесів у Європі	2	2	5			Пот. оп.
Тема 11. Походження дипломатії. Дипломати	2	2	5			Пот. оп.
Тема 12. Дипломатичні функції і засоби їх забезпечення	2	2	4			Пот. Оп.
Тема 13. Особливі галузі дипломатії	2	2	4			Групові завдання
Тема 14. Дипломатична служба як галузь зовнішніх зносин	2	2	4			Групові завдання
Тема 15. Техніка ведення дипломатичних переговорів під час збройних конфліктів	2		4			Групові завдання
Всього	30	30	78	4	8	

4. Тематика практичних занять “Історія міжнародних відносин та дипломатії”

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Предметне поле науки про міжнародні відносини

1. Наука про міжнародні відносини у вузах України.
2. Закономірності сучасної науки про міжнародні відносини.
3. Поняття зовнішньої політики, міжнародної політики та міжнародних відносин.
4. Проблема предмету та об’єкту в історії міжнародних відносин.
5. Історія міжнародних відносин у системі наук і навчальних дисциплін.
6. Предмет, мета і завдання навчального курсу.
7. Джерела періодика та література з історії міжнародних відносин.

Тема 2. Проблеми періодизації історії міжнародних відносин

1. Загальні проблеми періодизації історії міжнародних відносин.
2. Основні критерії і підходи до періодизації історії міжнародних відносин.
3. Генеза і тенденції розвитку системи міжнародних відносин. Вестфальська, Віденська, Версальсько-Вашингтонська, Ялтинсько-Потсдамська та сучасна (постбіполярна) міжнародні системи.
4. Зміна характеру міжнародних відносин у ХХ ст.: вплив світових воєн і глобальних системних трансформацій.
5. Особливості становлення “постміжнародних” відносин і нової світової конфігурації сил на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Тема 3. Загальна характеристика Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин

1. Тридцятилітня війна та її наслідки. Вестфальські мирні договори як договірно-правова база Вестфальської міжнародної системи.
2. Вестфальська система міжнародних відносин як система балансу сил. Роль Англії, Франції, Росії, Австрії та Прусії у міжнародних відносинах ХVІІ – ХVІІІ ст.
3. Вплив Великої Французької буржуазної революції та наполеонівських воєн на становлення нової системи міжнародних відносин.
4. Віденський конгрес 1814 – 1815 рр. та його рішення: створення нової системи міжнародних відносин.
5. Віденська міжнародна система та підтримання балансу сил на міжнародній арені в 20 – 40-х рр. ХІХ ст.
6. Революції 1848 р. в Європі та Кримська війна 1853 – 1856 рр. Крах Віденської міжнародної системи.
7. Віденської міжнародної системи.

Тема 4. Міжнародні відносини під час Першої світової війни (1914 – 1918 рр.)

1. Передумови Першої світової війни.
2. Нові економічні, політичні та ідеологічні фактори розвитку світу наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. В

3. Виникнення військово-політичних союзів (Троїстий союз і Антанта) і загострення міжнародної обстановки на початку ХХ ст.

4. Перші імперіалістичні війни, міжнародні кризи та конфлікти. Сараєвське вбивство та липнева криза 1914 р. як привід до розв'язання Першої світової війни.

5. Дипломатична підготовка війни. Військово-політичні плани та цілі провідних держав тогочасного світу.

6. Характер Першої світової війни.

7. Утворення Четвертого союзу. Дипломатична боротьба за нейтральні держави. Завершення формування двох ворожих таборів.

8. Початок та хід війни. Україна в першій імперіалістичній війні. Переговори у Бресті. Вступ у війну США.

9. Ленінський “Декрет про мир” і мирна програма американського президента В.Вільсона “14 пунктів”.

10. Капітуляція та вихід з війни союзників Німеччини. Комп'єнське перемир'я. Закінчення світової війни.

11. Співвідношення сил на міжнародній арені після закінчення першої світової війни.

Тема 5. Післявоєнний устрій світу. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин

1. Основні наслідки Першої світової війни.

2. Паризька мирна конференція 1919 – 1920 рр. та її рішення: скликання, склад та організація роботи конференції.

3. Версальський мирний договір з Німеччиною. Сен-Жерменський договір з Австрією. Нейїський договір з Болгарією. Тріанонський договір з Угорщиною. Севрський договір з Туреччиною.

4. Створення Ліги Націй. Мандатна система.

5. Вашингтонська конференція 1921 – 1922 рр. та її рішення. Договори 3-х, 5-ти і 9-ти. Вашингтон як перша ревізія Версаля.

6. Позитивні наслідки, проблеми та суперечності Версальсько-Вашингтонської системи.

Тема 6. Міжнародні відносини періоду Другої світової війни (1939 – 1945 рр.)

1. Друга світова війна в історії і міжнародних відносинах країн світу.

2. Співвідношення сил на міжнародній арені напередодні війни, її характер, періодизація. Напад на Польщу.

3. Вступ у війну Великої Британії та Франції. Позиція США. Політичні події “дивної війни” на Заході.

4. Вступ радянських військ на територію Польщі. Включення до складу СРСР Західної України та Західної Білорусії, країн Балтії і Північної Буковини.

5. Напад Німеччини на СРСР. Зміна характеру всієї війни. Утворення антигітлерівської коаліції.

6. Крах гітлерівської стратегії “блискавичної війни”. Розгром фашистів під Москвою, Сталінградська та Курська битви. Перемоги Червоної Армії в 1944 р. Відкриття другого фронту.

7. План військових дій у Франції та Італії. Питання післявоєнного устрою Європи та відносини між головними учасниками антигітлерівської коаліції. Тегеранська (1943 р.), Ялтинська (1945 р.) та Берлінська (1945 р.) конференції “великої трійки”.

8. Створення Організації Об’єднаних Націй та перші кроки її діяльності на міжнародній арені.

9. Завершення, підсумки та міжнародне значення Другої світової війни.

Змістовний модуль 2.

Тема 7. Сучасна система міжнародних відносин

1. Природа та закономірності сучасних міжнародних відносин.
2. Формування нової системи міжнародних відносин. Нова політична карта світу. Глобальна демократична хвиля.
3. Глобальний економічний організм.
4. Нові параметри воєнної безпеки. Космополітизація світової політики.
5. Політико-правовий режим сучасних міжнародних відносин.
6. Загальносвітові проблеми та нові виклики на рубежі ХХ – ХХІ століть.
7. Основні причини виникнення загальносвітових проблем і шляхи їх подолання.

8. Сучасна дипломатія як засіб регулювання міжнародних відносин.

Тема 8. Глобалізація та геополітичні зміни сучасного середовища міжнародних відносин

1. Сучасні геополітичні концепції доктрини безпеки.
2. Зростання ролі регіональних систем безпеки в умовах глобалізації міжнародних відносин.
3. Місце та роль міжнародних організацій у системах глобальної і європейської безпеки.
4. Міжнародна безпека через співробітництво.
5. Нова стратегія Організації по безпеці і співробітництву в Європі (ОБСЄ).
6. Нова глобальна роль і політизація діяльності НАТО.
7. Процес розширення Північноатлантичного альянсу на Схід. НАТО, росія, Україна: нові виклики, імперативи та перспективи співіснування.
8. Посилення ролі Західноєвропейського Союзу в системі регіональної безпеки.
9. Роль ООН у сучасних міжнародних відносинах і підтриманню безпеки в світі.

Тема 9. Загальноєвропейський процес і його роль у завершенні епохи блокового протистояння

1. Ідея та практика розрядки міжнародної напруженості після Гельсінкі – 1975. Гельсінкський процес у 80-і роки ХХ століття.
2. Мадридська (1980 – 1983 рр.) зустріч країн – учасниць Ради з безпеки та співробітництва у Європі (НБСЄ).
3. Стокгольмська конференція (1984 – 1986 рр.) про заходи

щодо зміцнення довіри й безпеки та роззброєння в Європі.

4. Віденська (1986 – 1989 рр.) зустріч країн – учасниць НБСЄ та її результати.
5. Договір 1990 р. про звичайні збройні сили в Європі та його значення.
6. Паризька (1990 р.) нарада країн – учасниць НБСЄ. Паризька хартія для нової Європи.

Тема 10. Історичні аспекти інтеграційних процесів у Європі

1. Маастрихтські угоди (1992 р.) та утворення Європейського Союзу.
2. Перехід західноєвропейських держав до спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Перехід до Амстердамських угод (1997 р.) і їх значення.
3. Питання військово-політичного співробітництва в Західній Європі.
4. Проблема розширення ЄС на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин.
5. Особливості зовнішньополітичного курсу провідних держав Західної Європи в умовах глобальних системних трансформацій і геополітичних змін на Європейському континенті.

Тема 11. Походження дипломатії. Дипломати

1. Поняття дипломатичної служби.
2. Внутрішньодержавні органи у сфері дипломатичної діяльності.
3. Органи держави, які здійснюють дипломатичні функції за кордоном.

Тема 12. Дипломатичні функції і засоби їх забезпечення

Поняття дипломатичних функцій. Класифікація дипломатичних функцій. Види функцій. Еволюція дипломатичних функцій. Основні дипломатичні функції.

Тема 13. Особливі галузі дипломатії

1. Історія становлення інституту військових аташе.
2. Суть процедури призначення військового аташе.
3. Основні функції військового аташе.
4. Підпорядкованість між главою дипломатичного представництва та військовим аташе.
5. Основні нормативно-правові положення, що регламентують діяльність українських військових аташе. «Клуб військових аташе»
6. Становлення гуманітарної дипломатії.
7. Гуманітарна дипломатія в постбіполярному світі.

Тема 14. Дипломатична служба як галузь зовнішніх зносин

1. Походження дипломатії.
2. Джерела дипломатичного права.
3. Предмет дипломатії.
4. Еволюція дипломатичних функцій.
5. Основні дипломатичні функції.

Тема 15. Техніка ведення дипломатичних переговорів під час збройних конфліктів

1. Чинники, що впливають на визначення дня і часу проведення переговорів.
2. Основні умови проведення офіційних переговорів.
3. Предмет офіційних переговорів.
4. Сутність таємних переговорів.
5. Основні способи розв'язання спорів у контексті сучасного міжнародного права.
6. Найголовніший момент у контексті ведення дипломатичних переговорів – прикінцеве підписання міжнародного договору.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) – форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КПЗ виконують здобувачі самостійно під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

КПЗ із дисципліни «Історія міжнародних відносин та дипломатії» складається із підготовки здобувачами доповіді про видатних дипломатів світу, їх діяльність та участь у міжнародних відносинах; самостійний аналіз здобувачами особливосте дипломатичної служби.

Серед запропонованих особистостей дипломатів (Генрі Кісінджер, Г.Лаутерпахт, Індіра Ганді, Кондоліза Райз, Талейран, Вудро Вільсон, Маргарет Тетчер, Кофі Анан, пан Гі Мун та ін..).

7. Самостійна робота

Організація самостійної роботи здобувачів – справа індивідуальна, яка залежить насамперед від рівня підготовки та загального рівня розвитку конкретного здобувача, його особистих якостей і бажання оволодіти фахом, а також від вимогливості викладача та можливостей доступу до відповідних джерел інформації.

У першу чергу самостійна робота здобувачів передбачає підготовку до семінарських занять і колоквіумів, а також заліку чи іспиту; роботу над питаннями лекційного курсу та контролю знань; опрацювання рекомендованої літератури; підготовку реферату, доповіді чи повідомлення.

Для допомоги здобувачам в організації самостійної роботи в даному методичному посібнику пропонується:

- програма дисципліни, яка дозволить визначити коло питань і проблем, з якими необхідно ознайомитися, вивчаючи даний курс;
- тематика та методичні поради по написанню рефератів, що дозволять краще підготувати та написати індивідуальну роботу з тієї чи іншої проблеми курсу;
- питання контролю знань;
- перелік пропонованої літератури до семінарських занять і колоквіумів і з навчальної дисципліни загалом.

№ п/п	Тематика
1	Тема 1. Проблеми періодизації історії міжнародних відносин.
2	Тема 2. Вестфальська система міжнародних відносин: створення, основні параметри та особливості.
3	Тема 3. Віденський конгрес 1814 – 1815 рр. та утворення Віденської системи міжнародних відносин.
4	Тема 4. Дипломатична боротьба під час Першої світової війни.
5	Тема 5. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин: створення, переваги та протиріччя.
6	Тема 6. Міжнародні відносини періоду Другої світової війни. Діяльність антигітлерівської коаліції.
7	Тема 7. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин: створення, характерні риси й особливості.
8	Тема 8. Місце та роль міжнародних організацій у системах глобальної і європейської безпеки.
9	Тема 9. Інтеграційні процеси в Європі: утворення Європейського Союзу та розширення ЄС на Схід.
10	Тема 10. Видатні дипломати сучасності
11	Тема 11. Дипломатичні функції
12	Тема 12. Ведення та структура дипломатичних переговорів
13	Тема 13. Особливості врегулювання спорів дипломатичним шляхом
14	Тема 14. Органи дипломатичної служби
15	Тема 15. Гуманітарна дипломатія

8. Організація і проведення тренінгу

Трeнінг – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train – виховувати, навчати) – комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування – система підготовки організму людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

- **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення здобувачів з темою тренінгового заняття.

- **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі здобувачів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

- **Практична частина** реалізується шляхом виконання завдань у групах здобувачів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

- **Підведення підсумків.** Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

1. Розроблення тактики ведення переговорів.
2. Розроблення положення про дипломатичну студію.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: словесні (лекція, семінар, пояснення, бесіда, дискусія); наочні (презентації); практичні (проведення і аналіз соціологічних досліджень); проведення ситуативних, рольових та імітаційних ігор. Поточна форма оцінювання: індивідуальне усне опитування; індивідуальне письмове опитування (самостійна робота); презентація командних (групових) проектів; презентація результатів самостійної роботи (реферати, есе, опитування).

10. Критерії, форми поточного і підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Економіка сталого розвитку» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
Усне опитування під час занять (1-8 теми) – 5 балів за тему – макс. 40 балів Модульна контрольна робота (теми 1-8) – макс. 60 балів	Усне опитування під час занять (9-15 теми) – 5 балів за тему – макс. 35 балів Модульна контрольна робота (теми 9-15) – макс. 65 балів	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів Захист КПЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів Теоретичні питання (2 питання) – по 40 балів, макс. 80 балів

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64	задовільно	E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер заняття
1.	Фліпчарт	1-15
2.	Ноутбук	1-15
3.	Проектор	1-15
4.	Пакет презентаційних матеріалів	1-15

Рекомендована література

1. Бессонова М.М. Пріоритети сучасних канадсько-українських відносин // Україна-Канада: сучасні наукові студії: Колективна монографія. Луцьк: Вежа-друк, 2018. С. 7-17.
2. Брусиловська О.І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е. – XVII ст. н.е.): навч.-метод. посіб. / О.І. Брусиловська, І.М. Коваль. Одеса: Одеський нац. ун-т ім. І.І.Мечникова, 2018. - 188 с.
3. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.
4. Дацків І.Б., Полич М.І. Історія міжнародних відносин та дипломатії: Методичні рекомендації з для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Методичні рекомендації. Тернопіль: СМП Тайп, 2021. 45 с.
5. Дацків І.Б., Полич М.І. Історія міжнародних відносин та дипломатії: Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Методичні рекомендації. Тернопіль: СМП Тайп, 2021. 30 с.
6. Дацків І. Б. Брестський мир як юридична база для встановлення українсько-болгарських дипломатичних відносин // Науковий журнал. Актуальні проблеми правознавства. Вип. 2 (18). Тернопіль. ТНЕУ. 2019. С. 20–25.
7. Дацків І. Основні вектори зовнішньої політики ЗУНР (1918–1923 рр.) та формування дипломатичної служби // Емінак: науковий щоквартальник. 2018. № 4 (24) (жовтень-грудень). Т. 1. С. 38–42.
8. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу. К.: Проза, 2005. 560 с.
9. Іванова Н. Публічна дипломатія як ефективний механізм зовнішньої політики держави. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології». 2018. № 32. С.122–127.
10. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.) : навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 140 с.
11. Історія міжнародних відносин (1914-2015) : навч. посібник / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Л. С. Матлай. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 140 с.
12. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов , І. А. Єремєєва , М. В. Несправа. Дніпро. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

13. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги-XXI, 2019. 271 с.
14. Кіссинджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті / Г. Кіссинджер. К.: Наш формат, 2017. 320 с.
15. Крушинський В.Ю. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин: факти, події, коментарі : навч. посіб. / В. Ю. Крушинський, В. А. Манжола ; Київ. нац. ун-т ім.Тараса Шевченка. 2-ге вид., випр. К.: Київський університет, 2015. 195 с.
16. Крушинський В. Гарячі дні «холодної війни». Несуб'єктивні нотатки. Київ : Академвидав, 2019. 205 с.
17. Мартинов А. Діяльність української дипломатії у Раді Безпеки ООН (2016–2017 рр.). Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. К., 2018. Вип. 27. С. 146–164.
18. Мартинов А. Ю. Оборонна політика Європейського союзу на сучасному етапі. Європейські історичні студії. 2018. Вип. 10. С. 8–29.
19. Матлай Л.Я. Дипломатія України. Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 260 с.
20. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю.В.Пунда, І.П.Козинець, В.С.Клименко та ін.]. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
21. Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
22. Троян С. С. Вступ до теорії міжнародних відносин: Навч. посібник / С. С. Троян. К., 2000. 139 с.
23. Турчин Я. Б. Дипломатична та консульська служба : підручник / Я. Б. Турчин, Л.О.Дорош, О. Я. Івасечко. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 332 с.
24. Хмель А. О. Теорія міжнародних відносин: Методичні вказівки до семінарських занять. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 52 с.
25. Datskiv I. The First Peace in the World War of 1914–1918. Conditions of Signing of the Brest-Litovsk Peace Treaty Between the Ukrainian People's Republic and the Quadruple Alliance // "BINTEL" Geopolitical Analytics Journal. № 3 (11) Autumnю 2018. P. 46–69.